

PRÓDIER ISTVÁN–FÁBIÁN ÉVA– VARGÁNÉ NYÁRI KATALIN*

Négy évtized a technikatörténet szolgálatában 40 éves a Magyar Vegyészeti Múzeum

A múzeum első működési engedélyét 1963 decemberében kapta meg. 1991. január 1-jétől alapítványi múzeum. Előadásunkra készülve a téma kidolgozását először könnyűnek gondoltuk, de hamar rájöttünk arra, hogy milyen nehéz, valójában lehetetlen 40 év történetéről 20 perces előadáson beszámolni. A múlt jelentősebb eseményeinek mindegyike egy-egy előadás anyagául szolgálhatna.

Mostani előadásunkon kissé bővebben rendezvényeinkről szeretnénk beszélni, mert egy múzeum tevékenységét elsősorban kiállításai, rendezvényei minősítik.

Már erre az évre elkészült a Magyar Vegyészeti Múzeum kiadványai sorozat 25. kötete „A környezetvédelem történelmi adatai a 20. század elejéig, régi technológiák és a környezet” címmel. Folyamatban van egy képes kiadvány elkészítése, amely a legfontosabb történelmi adatokat, a múzeum rövid ismertetését tartalmazza, színes képekkel illusztrálva.

Tervezünk továbbá egy újabb kiadványt, amely a részletes eseménynaptárt, a múzeum valamennyi (régi és jelenlegi) munkatársának munkahelyi adatait tartalmazza, ismerteti a 40 év publikációinak listáját.

Az előadás céljára visszatérve el kell mondanunk, hogy a múzeum az elmúlt 40 év során több mint 110 kiállítást, rendezvényt szervezett. Ezeknek a részletes bemutatására itt nincs lehetőség, először a legkiemelkedőbb 10 rendezvényt szeretnénk volna megemlíteni, de lehetetlen volt a 26-os számnál kevesebbel beérni. Időrendi sorrendben most ezeket szeretnénk Önökkel megismertetni.

1. 1968. március 28-án, még a múzeum Várpalotára települése előtt **Proszt János** professzor úr előadást tartott **Görgey Artúrról**, mint kémikusról.

2. 1968-ban a Technika Házában mutattuk be „A vegyipar kialakulása hazánkban” vándorkiállítást, ezzel a kiállítással nyitott a múzeum Várpalotán 1969. augusztus 15-én.

3. 1973. október 4-én nyitottuk meg „A reformkor vegyészete” kiállításunkat, amely anyagával, a történelmi háttér, az iparkiállítások ismertetésével ma is fontos forrása az ipartörténelmi, kémia-történelmi oktatásnak.

4. 1974. április 24-én mutattuk be a „Korrózióvédelmi eljárások kifejlődése” kiállításunkat, amelyen egy hazai különlegességet is ismertettünk, nevezetesen **Túróczy László** jezsuita szerzetes könyvecskéjét. Túróczy a világon először írta le a mai ismereteinknek is megfelelően a vas légköri korrózióját.

* Magyar Vegyészeti Múzeum, 8100 Várpalota, Thury vár

5. 1974. augusztus 16-án lepleztük le **Than Károlynak**, a hazai kémiaoktatás kiemelkedő személyiségének mellszobrát.
6. 1976. augusztus 17-én rendeztük meg a Budapesti Vegyiművek centenáriumi kiállítását.
7. 1977. október 27-én helyeztük el arcképcsarnokunkban **Erdey-Grúz Tibornak**, az MTA egykori elnökének arcképét.
8. 1984. október 12-én a Hydrobenzin Rt. megalakulásának 50. évfordulója alkalmából tudományos emlékülést rendeztünk. A Részvénytársaság **Varga József** professzor szabadalmának megvalósítására jött létre, amellyel kátrányolajok nagynyomású hidrogénezésével motorhajtó anyagokat állítottak elő. A Hydrobenzin Rt. telepén jött létre később a Nagynyomású Kísérleti Intézet pétfürdői üzemegysége. Ez alakult át Nitroil Rt.-vé, amely napjainkban az amerikai tulajdonú Huntsman Rt. néven működik tovább.
9. 1988 októberében a múzeum részt vett a Caola 25 éves emlékkiállításának megrendezésében.
10. 1989 szeptemberében rendeztük meg „A NEVIKI 40 éve” emlékkiállítást.
11. 1990 áprilisában fogadtuk a pápai Kékfestő Múzeum bemutatkozó kiállítását, ezt követte ugyanebben az évben az EGIS Gyógyszergyár kiállítása.
12. 1991 áprilisában rendeztük meg a Varga József emlékkiállítást születésének 100. évfordulóján.
13. 1994 áprilisában bemutattuk Várpalotán is a Magyar Nemzeti Múzeum Nobel-díjasainkról készített emlékkiállítását. Ugyanekkor mutattuk be a „150 év magyar műszaki értékei az ipar és világkiállításokon” kiállítást, amelyet az Országos Műszaki Múzeum munkatársai állítottak össze.
14. 1994 májusában rendeztük meg „Az urán kémiája” kamarakiállítást, amelyen azok az értékek szerepeltek, amelyeket a pécsi Bányászati Múzeum ezen részlegének felszámolása során mentettünk meg.
15. 1996. április 2-án bemutatott „A kémiaoktatás története hazánkban” kiállításunkkal az Iskolatörténeti Emlékbizottság emléklakettjét nyertük el.
16. 1997. szeptember 16. a Náray-Szabó István emlékkiállítás megrendezésének volt az időpontja.
17. 1998 szeptemberében mutattuk be a Huszár Andor emlékére rendezett kiállításunkat, aki a Tiszai Vegyi Kombinát vezérigazgatójaként sokat tett a vállalat fejlesztése és az ország petrokémiai iparának európai színvonalú kialakítása érdekében. Ez a kiállításunk is azt a célunkat szolgálta, hogy a kémia kiemelkedő tudósai mellett az ipari fejlesztés kiváló hazai szakembereinek emlékét is megőrizzük az utókor számára.
18. 1998 októberében az „Egy kisváros hétköznapijai” várostörténeti kiállításnak adtunk helyet, amellyel hozzá kívántunk járulni Várpalota város közművelődéséhez. A szakmai feladatainkból adódó szakmúzeumi tevékenység ellátása mellett támogatni kívántuk a helytörténeti anyagok közzétételét is.
19. 1999. május 9-én megrendezhettük a Veszprémi Egyetem 50 éves emlékkiállítását. A feladatot megtiszteltetésnek éreztük, mert ezzel az Egyetem a Múzeum munkája iránti bizalmának adott kifejezést. A hallgatói létszám már akkor meghaladta az 5000 főt, amely napjainkra tovább bővült a keszthelyi egyetem hallgatóival.
20. 2000. június 17-én kiállításaink átrendezésével létrehoztuk a „Vegyiparunk az ezredfordulón” kiállításunkat. Ezzel az átrendezéssel két feladatot oldottunk meg: megszüntettük a második emeleti kiállítás zsúfoltságát (a termékbemutatók, kiserelések csökkentésével) másfelől korszerűsítettük a bemutatott anyagot az Internetről szerzett legfrissebb információk közzétételével.
21. 2001. május 18-án rendeztük meg a Polinszky Károly emlékkiállításunkat, amellyel a Veszprémi Egyetem alapítójának, a magyar felsőoktatás kiváló művelőjének állítottunk emléket.
22. 2001. június 25–30. között rendeztük meg első nyári alkímista táborunkat, ahol 13–18 év közötti általános és középiskolás fiatalokat fogadtunk. Megismertettük velük a Múzeum munkáját, műszaki restaurálási feladatokat végeztek, helyszíni környezetvédelmi vizsgálatokat folytattak szakszerű irányítás mellett, sport- és kulturális foglalkozásokon vettek részt. Ezt a táborot 2002-ben is megszerveztük, elsősorban azzal a céllal, hogy a napjainkban csökkenő népszerűségű kémia iránti érdeklődést ismételten felkeltsük.

23. 2001. augusztus 7-én Várpalotán is bemutattuk a Justus von Liebig, „Minden kémia” kiállítást, a giesseni Liebig Museum vándorkiállítását, amely az első, Múzeumunkban rendezett külföldi bemutató volt.

24. 2001. október 18-án „Az értől az óceánig” országos kémiai pályázatunk eredményhirdetését tartottuk, amelyet ugyancsak a kémia népszerűsítése céljából írtunk ki. A szakmai zsűri által megállapított nyerteseket pénzdíjjal és könyvdíjjal díjaztuk. A díjakat **Jókai Anna** író adta át.

25. Technikatörténeti múltunk ismertetésére 1993 óta előadásokat tartunk a Veszprémi Egyetemen a Műszaki Menedzser Szak hallgatói számára. A 14×2 órás, vizsgaköteles előadássorozattal műszaki eredményeink emlékeinek megőrzését szolgáljuk.

26. 2002. június 7-én a Vámos Endre emlékére rendezett kiállítást mutattuk be, amely korábban a Magyar Olajipari Múzeumban volt látható.

Befejezésül köszönetet mondunk mindazoknak, akik 40 év alatt áldozatos munkájukkal, kutatásaikkal hozzájárultak a Múzeum gyarapodásához és lelkesedésükkel, ügyszeretetükkel példát mutattak a fiatalabb generációk számára.

Köszönet illeti azokat a magánszemélyeket, vállalatokat, intézeteket és intézményeket is, akik, illetve amelyek anyagi támogatásukkal biztosították Múzeumunk működését.